

HARSÁNYI ZSOLT

Mathias Rex

Hunyadi Mátyás
életének regénye

lazi
KÖNYVKIADÓ
Szeged

Ott voltak anyja és bátyja, ahol sejtette őket: a kancellárián. Főbenjáró ügyeket tárgyalhattak a várnagy és Szapolyai jószágigazgató társaságában, mert a csukott ajtó mögül élénk beszélgetés zaja hallatszott ki. Habozott még kissé, aztán megnyomta a vaskilincset. László hevesen magyarázott éppen:

– Kit Ujlakiékkal s Garáékkal köttünk, az egyezség nem ezt mondja... Mit akarsz, Matykó?

A fiú hallgatott. De vágyó arcán jól olvashatott a bátyja. Anyjukra nézett, és elnevette magát.

– Ez fickó immáron tudja, mit hoztam nekije. Jól vagyon, Matykó, páncélotat elkérhedd.

– Igen, de legottan fel is vészem. És jöszte bajt víni vélem.

– Én? Véled? No, szép leszen az. Jól vagyon, izenjél szót majd.

Mátyás már csapta is be az ajtót, és rohant vissza az udvarra. Most már másképpen beszélt.

– Hé, emberek! Az páncélotat legelébb! Bátyámuram rendeli!

Két zsoldos ember mindjárt abbahagyta, amivel foglalataskodott: ruhaposztó-göngyölegek lerakását. Nekiálltak egy eddig megbontatlan szekérnek, és fejteni kezdték vászonborítását. Nemsokára előkerült a nagy ajándék. Darabjait gyolcscsomagolásból kellett kiszedni. Itt volt minden, sisaktól a sodronyos saruig, mindegyik darab mérete kisgyereknek való.

– Gergő – mondta a boldogságtól elszoruló torokkal –, ezt legottan felvészem. Fogjad egyebjét, hozzadsza!

Maga a mellvértet meg a sisakot fogta, és szaladvást indult a földszinti páncélterem felé. Jókora helyiség volt ez, benne faállványokra aggatott teljes vérték sorakoztak, mint megannyi néma vitézek. A falakba vert kampókon vízszintesen sorakoztak a dárdák, valóságos sűrű rácsot alkotva. Bakokra rakva szűrös homlokú lóvérték sorakoztak a másik oldalon. És ez oldalt a falon megszámlálhatatlan kard: görbe török szablyáktól kezdve a meglepő nagyságú kétkezes vagy másfél kezes pallosokig, amelyek pengéjén vályú húzódott végig.

Nemcsak Gergő jött be az úrfi után, hanem a fegyveres cselédek közül többen is, mintegy hízelegni a nagy esetnél való jelenlétükkel. A gyerek lámpalázasan öltötte fel először az alsó darabokat, két ember is segített neki. Eleget látta már, hogy apja és bátyja hogyan bajlódnak a sok eldugott bőrszűj összekapcsolásán, de most, hogy maga csinálta ugyanezt, az egész dolog újnak tűnt fel előtte. Ültében magasra tartotta fél lábát, amelyen már rajta volt az acélsaru. Kedvetelten szemlélte a gyíkfarak módjára elkeskenyülő saruorrot. Aztán másik lábát is acélsaruba dugta. Lába szárán serény kezek fűzőgették a vért alatti kapcsos szíjakat. Aztán

a mellvértet adták rá, s ő boldogan tapintotta meg a jobb mellből kiálló kampót. Jól tudta, mire való az. Szíjazták, kapcsolták. Most a sisakra került a sor. Türelmetlenül várta, hogy a mellvérthez erősítsék a szabályozható csavarokkal, mert próbálgatni akarta a sisakrostélyt. Csakhogy ezen a sisakon nem volt rostély. Előrecsucsorított békaszájú arcot mutatott ez a sisak, keresztasadékán vékonyan lehetett kilátni a külső világra. Végül jött a sodronyhálós, belül bőrrel bélelt kesztyű.

Néhány lépést tett, járni próbált. A vasöltözet hősies zörgése boldogsággal töltötte el. De ugyanakkor csodálkozott rajta, hogy mekkora súlya van mindannak, amit magán hord. A vért mintha a talajba igyekezett volna süppedzteni lábát. És érezte, hogy válla izmait az állandó súlyhordáshoz kell igazítania. Némán kinyújtotta kezét: odaadták lándzsáját. Szép hosszú lándzsa volt, bajvíváshoz való. Csavarodó kék-piros színekkel festett pózna, vasvégű. Hegye azonban tompa: a lecapott hegy területe előírás szerint dénár nagyságú. És végül a pajzs, a gyönyörű címeres pajzs, rajta a Hunyadi-holló.

– Lóvértet nem hoztatok?

– Vagyon az a várban elegendő.

A cselédek alázatosan dicsérték a szép lovagi páncélt, formáját, verését, csiszolását. A fiú csörögve lépegetett közöttük, és a lándzsát próbálgatta a mellkampóba akasztani. Egyszerre elkiáltotta magát:

– Lovat vértözzetök, de nem Többsincset, hanem bátyámuraméból. És valaki iramodjék az kancelláriába, jönne tüstint bátyámuram.

Lászlóra jó soká kellett várakozni. A gyerek minduntalan feltekintett az égre: lesz-e még elég világosság. Mert már alkonyodott, az épület elfedte a napot. De jó időbe tartott, amíg a lovat elé vezették. Alacsony nyerge volt annak, magyar módra, hogy ne lehessen a magas kápába kapaszkodni, mint a német lovagok szokták. S a ló is kisebb, mint általában a harci ménnek. Mégsem érte fel jobb lába a kengyelt. És a páncélsaru fityegően hosszú vége is beleakadozott a kengyelbe. Két markos ember toltá végül az úrfit. Oldalt két ember László várakozó lovának szarát tartotta.

Mátyás jól megmarkolta a lándzsát, és térdbe akarta fogni a lovat. De kurta térdei számára túl széles volt a ló. Sőhajtott haragiában, hogy miért kicsi még. Aztán mégiscsak nekirúgtatott előreszegezett lándzsával az udvarnak, hogy lássa, hogyan megy ez. Fordult egyet-kettőt, roppant tetszett neki az egész. A kőlábak mentén összeverődött cselédek sokasága szegélyezte már az udvart.

Végre jött László. Ó, milyen irigylésre méltóan hanyag mozdulattal csapta le rostélyát, milyen pehelykönnyen dobta nyeregbe páncélos testét

a cselédek segítségével, milyen természetes és avatott módon nyúlt a lándzsáért a csatlósok felé, milyen egyszerre kapta bal kézbe a pajzsát!

Egymáshoz lovagoltak. Zárt sisakon keresztül beszélgetett a két páncélos testvér, a tizennyolc éves Hunyadi a tizenegy éves Hunyadival.

– Valóságosan bajt akarsz-e vinni, te gyerek?

– Azt, azt, igen!

– De karodot ha eltöröd, magadra vess.

– Igen, igen, jó, csak immár kezdjük.

De nem ment ez ilyen gyorsan. László végignézte öccsét, egészen közel faroltatta hozzá a lovát, aztán sodronykesztyűs tenyerével a gyerek vállára csapott. És Mátyás azt érezte, hogy ami eddig kényelmetlen volt rajta, azt ez a szakértő kézütés kényelmesre csapta. Aztán a lovon igazított valamit László. Majd pedig a várva várt gyakorlati összecsapás helyett elméleti magyarázatba kezdett. Mert sok mindenféle oka-foka van a tornának. Ott kezdődik az egész, hogy a nyeregben ülő lovag testtartása egészen más, mint a rendes lovaglásnál. Ezt a leszegett vállal, erősen figyelő tekintettel, mélyen előrehajlott testtartást soká, soká kell gyakorolni. Aztán nagy a sora a lándzsa tartásának is. Hajszálnyi távolságokon múlik, hogy a szorító marok mennyire van elfordulva. Egy gondolatnyival mélyebben markol csak az ember, már elromlott minden, és összecsapáskor a saját lándzsája erejétől ő maga dől hanyatt, ahelyett hogy ellenfelét vetné ki a nyeregből. Az már nagy haladás, mikor arról van szó a tornatanulásnál, hogy ki kell ismerni az ellenfelet. Van, akit homlokon kell célozni a lándzsaheggyel, van, akit mellen. Aztán hogyan kell esni, ha már érzi az ember, hogy esik, mert aki ügyesen tud esni, annak keze-lába nem törik, nyaka sem.

Mátyás tisztelettel hallgatta a hosszú oktatást, de nagyon unta.

– Nem kezdjük hát?

– Várhass, golyó¹⁰. Mely módit csináljuk, sem tudatik még. Mert sokféle nagyon a torna formája. Például van a nápolyi forma. Ennél az egyik vívó megáll, a másik nekirohan, és igyekszik kivetni, aztán a másik áll meg, és az első rohan neki, végül egyszerre rohannak egymásnak. De ehhez magasabb nyereg dukál, és hosszabb lándzsa. Viszont van a magyar forma, kurtább lándzsával, együttes kezdéssel, nem vágatva, hanem szigorúan ügetve.

– Az nápolyit csináljuk – szólt sóváran a fiú –, de egyszerre kezdjük.

László kijelölte a két helyet. Kürtöst parancsolt a lépcső aljába. Három rövid kürtjel, az utolsóra kell indulni. Mialatt így készülődtek, Mátyás

10. Nehézfejű (gyerek).

véletlenül felnézett az emeleti folyosóra. Ott látta anyját könyökölni, három nőcseléd és a nevelő mellette. A fiú rögtön otthagyta bátyját, és az udvar közepére ügetett. Meg akarta mutatni, hogy jól tudja a lovagi köszöntést. Magasra tartott lándzsával üdvözölte az anyát. Az nevetett, és keszkenőt lobogtatott feléje.

– Jól vagyon, Matykó – kiáltotta le –, ne hadd magadot!

A két lovag odaügetett az udvar két végébe, ki-ki a helyére. Akkor László intett a kürtösnek. Mátyás megmarkolta a lándzsát, úgy, ahogy bátyja mutatta. A szíve erősen dobogott. Mélyen előrehajlott a nyeregben, és bátyja homlokának célozta a fegyver végét. A kürt megszólalt. Három kurta hangot adott. A harmadikra a fiú megindult. A tornára iskolázott ló úgy nekiiramodott, mint a fürgeteg. Mátyás a sisaknyíláson át élesen figyelte a szemközt rohanva közeledő alak fejét és a lándzsavéget. Gondolkozni nem is ért rá, egy szempillantás alatt egymáshoz értek. A következő pillanatban már látta, hogy lándzsája az ürességbe szalad László elhajló feje mellett, őt pedig rettenetesen zökkenő ütés éri. Már a földön is hevert. Lova megállíthatatlanul rohant tovább a lendülettől. László azonban már ott volt mellette. Föléje hajolt, és talpra segítette. Cselédek szaladtak oda.

– Állj föl! Állj föl! Nyújtogassad karodot, lábodat, fejedöt forgassad erre-arra.

A fiú szót fogadott. Cudarul nyilallott hátul a bal válla, de meg nem mukkant volna a világért sem. Körülnézett lova, lándzsája és pajzsa után. Lovát már vezették, lándzsáját már nyújtották, s akkor látta, hogy pajzsan alapos horpadást ütött a bátyja gerelye.

– Hagyjad – szolt László –, úgy szép az, ha mennél több vagyon rajta.

A gyerek felnézett anyjára. Az mozdulatlan könyökölt ott, ahol előbb. Nem mondott sem dicsérő szót, sem gáncsolót. Mátyás tudta, hogy anyja akkor sem szólna, ha ő a karját szegte volna. Itt volna már azóta segíteni, de mozdulatlan arccal. Mióta csak emlékezett rá, ilyen összeszorított szájú, kemény asszonynak tudta.

Hogy anyja látta bukását, ez újabb próbálkozásra készítette. Intett az odasereglett csatlósoknak, hogy segítsék lóra. Aztán bátyjának szolt:

– Esmég.

László sodronyos kezével lefelé vágott a levegőben. Ez igent jelentett az olyan lovagnál, aki szólni lusta volt, bólintani pedig sisakosan nem tudott. De mikor lóra dobta magát, mégis megszólalt László:

– Mastan jól figyelmezz, gyermek: hogyan tudjál esni, példámon olvasd.

Felálltak megint. A harmadik kürtszóra nekirohantak egymásnak. Mátyás feszült figyelemmel célzott bátyja sisakjának homlokára. El is

találta. A László lándzsája elsiklott mellette. Maga László egyszerűen hátrasiklott a lóról, mintha a paripát csak úgy kiengedte volna maga alól. Talpára esett, aztán térdre ugyan, de pajzsára támaszkodva a következő pillanatban már lábra is pattant megint. A győztes gyermek azonban sajnó fájdalmat érzett most már jobb vállában is: saját lándzsája, mikor célba talált, megrántotta.

– Esmég, esmég – könyörgött bátyjának –, az magyar módit hadd tapasztalnom.

– Nem bánom, de csak egyetlenegy rundára¹¹. Az pajzsokat letésszük.

Most a kürtszóra ügetve csaptak egymásnak. Egészen más volt ez, mint az előbbi mérkőzés: valóságos párbaj, mintha csak karddal vívták volna. László a pompás mester felsőbbbségével úgyszólván csak játszogatótt. Lándzsája minduntalan váratlan irányból döfött, és Mátyásnak alaposan tartania kellett magát a nyeregben, pedig a döfések nyilván szándékosan gyengék voltak. László lova meglepő ügyességgel került-fordult, ficáncolt, valósággal tettelegesen, sőt látható tüsszel részt vett a viaskodásban maga is. És Mátyás ámulva érezte maga alatt, hogy az ő lova hasonlóképpen mérkőzik. A játék kifogyhatatlan változatokkal járt, és ő a maga esze szerint, a kezdő gyámoltalan igyekezetével próbálkozott támadni bátyját, de mindig elkéssett egy gondolattal. A két lovas állandóan körben forgott, a lovak hol hátráltak, hol ügyesen közelebb szökkentek, a lándzsanyelek hangos koppanással ütődtek össze néha, a páncélok erősen csörömpöltek. Mátyás már jó sok döfést kapott; magában be kellett látnia, hogy ha bátyja komolyan akarta volna, ő már tízszer is elterült volna a földön. Ekkor hirtelen azon vette magát észre, hogy László lándzsavége ravaszul befurakodik az ő teste és nyerge közé. Védekezni próbált, de hiába volt minden, csak a levegőben hadonászott a maga folyton elkéső fegyverével. László alája feszítette a lándzsát, és egyszerűen kifordította a nyeregből. Menthetetlenül zuhant. De nem a földre: egy katona máris ott termett, és zuhantában ügyesen elkapta.

László leugrott a lóról.

– Dicső tornás léssen belőled, fiú. Hogy az lovat remeken megülöd, mindég mondtam.

A fiú elpirult a dicsérettől a sisak alatt. Hiszen az ország második leventéje dicsérte meg, apjuk után a legkülönb hírű. Gyorsan visszakapott még utoljára a lóra, hogy lovagi köszöntéssel üdvözölje anyját.

– Dicsérlek, Matykó – kiáltott le a kormányzóné keszkenőt lengetve –, ebben még nagy mester léssz, akárki meglássa!

11. Kör, menet. (német)